

9. Щербак С.В. Адміністративно-правове регулювання виконавчого провадження в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / С.В. Щербак ; Інститут держави і права ім. В.М. Корещького. – К., 2002. – 224 с.

10. Юридична енциклопедія : в 6 т. / ред. кол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998– . – Т. 4 : Н–П. – 2002. – 720 с.

МИКУЛЕЦЬ В. Ю.,

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
кримінального права і правосуддя
(Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені Семена Дем'янука)

УДК 342.95

ІНФОРМАЦІЙНІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ: ЗАГАЛЬНОПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

У статті проаналізовано інформаційні відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, що орієнтовані на інтереси людей, а також їх правове забезпечення. Робитиметься акцент на з'ясуванні суті цього виду відносин, їх структурі та особливостях. Удосконалення регулювання інформаційних відносин у сфері безпеки дорожнього руху пов'язується з високими показними дорожньо-транспортних пригод, дорожньо-транспортного травматизму.

Ключові слова: *інформаційні відносини, інформаційний простір, інформаційне суспільство, правове регулювання інформаційних відносин, структура інформаційних відносин.*

В статье проанализированы информационные отношения в сфере обеспечения безопасности дорожного движения, ориентированные на интересы людей, а также их правовое обеспечение. Делается акцент на выяснении сути данного вида отношений, их структуре и особенностях. Совершенствование регулирования информационных отношений в сфере безопасности дорожного движения связывается с высокими показателями дорожно-транспортных происшествий, дорожно-транспортного травматизма.

Ключевые слова: *информационные отношения, информационное пространство, информационное общество, правовое регулирование информационных отношений, структура информационных отношений.*

This paper examines the relationship information in the field of road safety, which focused on the interests of people and their legal support. Emphasis shall be made to ascertain the merits of this type of relationship, their structure and features. Improving the regulation of information relations in road safety associated with high ostentatious accidents, road traffic injuries.

Key words: *information relationships, information space, information society, legal regulation of information relations, structure of information relations.*



Вступ. Сучасні інформаційні відносини під впливом нових інформаційно-телекомунікаційних технологій набули глобального характеру, що істотно впливає на просторові рамки життєдіяльності держави і суспільства, скорочуючи відстані, збільшуючи темпи людської діяльності та роблячи сучасний світ маленьким із точки зору інформаційних відносин та інформованості людини. Саме розвиток цих відносин є тим критерієм для визначення рівня сучасної цивілізації певної країни. Нині пріоритетними для України є створення таких інформаційних відносин, що орієнтовані на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, у якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися й обмінюватися ними.

Постановка завдання. Наразі серед науковців не існує єдиної позиції щодо розуміння правового регулювання інформаційних відносин у сфері безпеки дорожнього руху, тому необхідність системного, зваженого дослідження сутності та особливих ознак інформаційних відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні сприятиме їх ідентифікації серед кола інших суспільних відносин, які регулюються нормативно-правовими актами в інформаційній сфері.

Фундаментальною основою дослідження стали роботи таких науковців, як І.В. Арістова, Н.П. Балашов, Р.І. Денисов, С.Н. Дмитрієв, А.П. Коренєв, Ю.М. Козлов, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, В.Л. Ортинський, В.Д. Сорокін, В.К. Шкарупа, А.Ю. Якимов та інших.

Результати дослідження. Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» визначено, що одним із головних пріоритетів України є необхідність створення існування таких інформаційних відносин, що орієнтовані на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, у якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися й обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному й особистому розвитку та підвищуючи якість життя [5].

Удосконалення регулювання інформаційних відносин у сфері безпеки дорожнього руху пов'язується з високими показними дорожньо-транспортних пригод, дорожньо-транспортного травматизму, який значно перевищує показники більшості держав світу.

Зважаючи на те, що інформаційні відносини постають одним із видів загальних відносин, тому мають структуру, характерну для них, однак присутні і деякі структурні особливості.

Інформаційні відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху – це суспільні відносини, що врегульовані нормами права і виникають між двома і більше суб'єктами, мають правосуб'єктність щодо задоволення своїх потреб та інтересів у сфері безпеки дорожнього руху.

Основними ознаками інформаційних відносин у сфері безпеки дорожнього руху в Україні є такі:

- 1) мають державно-вольовий характер, тобто держава закріплює ці відносини в системі чинних законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів;
- 2) охороняються державою, і за порушення яких суб'єкт може притягатися до юридичної відповідальності;
- 3) учасниками таких відносин є конкретні суб'єкти, які пов'язані між собою суб'єктивними правами та юридичними обов'язками;
- 4) виникають, змінюються та припиняються на підставі юридичних фактів.

Інформаційні відносини у сфері безпеки дорожнього руху, так як інформаційні відносини в цілому виникають, розвиваються та припиняються у зв'язку з інформацією, визначають державну політику щодо дотримання і захисту інформаційних прав людини,



відбивають особливості застосування публічно-правових і цивільно-правових методів правового регулювання [6, с. 98–99].

Особливістю інформаційних відносин у сфері безпеки дорожнього руху є те, що вони пов'язані з технічними нормами, тобто з нормативами, відповідними стандартами щодо транспортних засобів, технічних засобів регулювання дорожнього руху чи доріг, а також із правовими, а саме: нормами адміністративного права, якщо розглядаються питання врегулювання зовнішньо-системних та внутрішньо-системних відносин у процесі забезпечення безпеки дорожнього руху; кримінального права, якщо дорожньо-транспортна пригода (далі – ДТП) містить склад злочину; цивільного права – щодо майнових відносин у сфері дорожнього руху.

Інформаційні відносини у сфері безпеки дорожнього руху виникають під час здійснення пошуку, отримання та споживання інформації, інформаційних ресурсів, продуктів, послуг; під час виробництва, передачі та розповсюдження інформації, інформаційних ресурсів, продуктів, послуг; під час створення та застосування інформаційних систем, їх мереж, засобів забезпечення та під час створення та застосування засобів та механізмів інформаційної безпеки у сфері дорожнього руху.

Коли йде мова про інформаційні відносини у сфері безпеки дорожнього руху, то ми повинні розуміти, що до них відносяться такі:

1) відносини, які виникають у сфері життя і діяльності особи, суспільства та держави в процесі збирання, зберігання, використання та поширення інформації у сфері безпеки дорожнього руху;

2) відносини, що пов'язані з електронним зв'язком, передачею даних, технічними засобами радіомовлення та телебачення, спеціальними телекомунікаційними системами у сфері безпеки дорожнього руху;

3) відносини щодо реалізації інформаційної політики України у сфері безпеки дорожнього руху;

4) відносини, що виникають у процесі здійснення інформаційної діяльності органів виконавчої влади у сфері безпеки дорожнього руху;

5) відносини, що виникають під час захисту інформації у цій сфері;

6) відносини щодо притягнення до відповідальності за порушення інформаційного законодавства.

До того ж потрібно пам'ятати, що різноманітність інформаційних відносин у сфері безпеки дорожнього руху базується на економічних, державно-правових, соціальних, трудових, екологічних, кримінальних та інших відносинах, які є базовими, а інформаційні ж мають обслуговуючий характер, однак їх значення від цього не зменшується.

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про інформацію» [1] інформаційні відносини у сфері безпеки дорожнього руху базуються на таких принципах:

1) гарантованість права на інформацію;

2) відкритість, доступність інформації, свобода обміну нею;

3) достовірність і повнота інформації;

4) свобода вираження поглядів і переконань;

5) правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації;

6) захищеність особи від втручання в її особисте та сімейне життя.

Як і всі відносини, інформаційні відносини мають свою структуру.

На думку В.А. Копилова, основними елементами інформаційних відносин є такі:

1) суб'єкти, що вступають у правовідносини під час здійснення інформаційних процесів;

2) поведінка (дії, бездіяльність) суб'єктів під час здійснення ними інформаційних правовідносин;



3) об'єкти, у зв'язку з якими суб'єкти вступають в інформаційні правовідносини. Наприклад, документована інформація, інформаційні продукти і послуги; виняткові права; елементи інформаційної безпеки (інформаційні права і свободи особистості, стан захищеності особистості, захищеність інформації, інформаційних ресурсів, інформаційних продуктів і т.п.); ІТ та засоби їх забезпечення (у тому числі програми для електронних обчислювальних машин), інші об'єкти в інформаційній сфері;

4) право, обов'язок і відповідальність суб'єктів правовідносин під час здійснення інформаційних процесів [6, с. 50].

Інформаційні відносини у сфері безпеки дорожнього руху в цілому мають охоронний характер і націлені на попередження дій, що порушують чи посягають на інформаційні права суб'єктів. Крім того, такі відносини можуть мати і регулюючий характер, які встановлюють статус суб'єктів, закріплюють їх права та обов'язки у сфері безпеки дорожнього руху.

Основними елементами інформаційних відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху є суб'єкти правовідносин, об'єкти правовідносин, зміст правовідносин – суб'єктивні юридичні права та обов'язки.

У законодавстві України немає чіткого визначення кола суб'єктів, які діють у сфері інформаційних правовідносин.

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про інформацію» [1] суб'єктами інформаційних відносин у цілому, так і у сфері безпеки дорожнього руху є:

- 1) фізичні особи;
- 2) юридичні особи;
- 3) об'єднання громадян;
- 4) суб'єкти владних повноважень.

Однак такий перелік є обмеженим і не дає ґрунтовної відповіді на питання: «Хто ж відноситься до кола суб'єктів інформаційних відносин?».

Відомо, що суб'єкти будь-яких правовідносин, у тому числі й інформаційних відносин – це правоздатні, дієздатні і деліктоздатні суб'єкти суспільного життя. Такі суб'єкти поділяються на такі категорії:

1) фізичні особи – громадяни України, іноземці, особи без громадянства та особи з подвійним громадянством;

2) юридичні особи – державні об'єднання (держава, її органи, державні установи, підприємства) та громадські об'єднання (громадські організації, політичні партії, рухи, органи громадської самодіяльності, громадські підприємства й установи);

3) соціальні спільноти – народ, нація, територіальні спільноти, трудові колективи [7, с. 176–177].

Кожен суб'єкт, який нормами інформаційного права наділений правами та обов'язками в інформаційній сфері, може розглядатися як суб'єкт інформаційного права. Однак він може стати суб'єктом інформаційних правовідносин лише тоді, коли володіє інформаційною правосуб'єктністю, тобто здатністю своїми діями набувати права, створювати для себе юридичні обов'язки, а також нести відповідальність за свої дії в інформаційній сфері; тобто це практична здатність суб'єкта реалізувати свою інформаційну правоздатність в умовах конкретних інформаційних правовідносин.

Ґрунтуючись на моделі інформаційної сфери, В.А. Копилов виділяє такі основні групи суб'єктів інформаційних правовідносин:

- 1) виробники, аботворці, інформації, у тому числі автори;
- 2) власники інформації (інформаційних об'єктів);
- 3) споживачі інформації [6, с. 50].

Усі суб'єкти інформаційних відносин у сфері безпеки дорожнього руху повинні усвідомлювати і виконувати свою роль у цьому процесі, але сама держава має активно впливати на якісну сторону трансформаційних процесів, спонукаючи до співпраці політиків, науковців, практиків, громадськість [2, с. 5].



Першочергову роль в інформаційних відносинах у сфері безпеки дорожнього руху відіграють громадяни України, які є основними споживачами інформації.

Значну роль в інформаційних відносинах у сфері безпеки дорожнього руху відіграє держава в особі органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Саме держава здійснює інформаційну діяльність, створює інформаційні служби, системи, мережу, бази і банки даних, дбає про реалізацію права громадян на інформацію, про задоволення інформаційних потреб кожної людини, регулює відносини в різних сферах життєдіяльності.

Органи загальної компетенції (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України та інші) реалізують свої владні повноваження в інформаційній сфері, приймають нормативно-правові акти з питань інформації, безпеки дорожнього руху, здійснюють інформування про свою діяльність через засоби масової інформації.

Говорячи про правовий статус суб'єктів інформаційних відносин у сфері безпеки дорожнього руху, слід виділити такі основні елементи, як суб'єктивні юридичні права й обов'язки, законні інтереси; правосуб'єктність та громадянство, юридична відповідальність; правові принципи тощо [7, с. 87].

Щодо змісту інформаційних правовідносин у сфері безпеки дорожнього руху, то слід зазначити, що вони характеризуються становленням суб'єктивних прав та обов'язків. Під час виникнення інформаційних відносин у сфері безпеки дорожнього руху в Україні суб'єкт таких відносин має можливість використовувати на свій розсуд свої права, що передбачені нормативно-правовими актами, тобто суб'єкт має можливість вибрати, що йому робити або відмовитися від використання такого права, крім випадків, де чітко встановлено обов'язок здійснити певні дії, оскільки така відмова від виконання або недобросовісне виконання може стати підставою для притягнення до відповідальності.

До основних прав суб'єктів інформаційних відносин у сфері безпеки дорожнього руху належать:

1) право на інформацію, тобто можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації прав, свобод і законних інтересів особи, що не порушує громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи і законні інтереси інших громадян та юридичних осіб.

2) право на охорону інформації, тобто держава гарантує всім суб'єктам інформаційних відносин рівні права і можливості доступу до неї та надає можливості вимагати усунення будь-яких порушень цього права.

Таке право на інформацію забезпечується:

1) створенням механізму реалізації права на інформацію у сфері безпеки дорожнього руху;

2) створенням можливостей для вільного доступу до статистичних даних відповідних баз, інформаційних ресурсів;

3) обов'язком ДАІ МВС України, а також МВС України як центрального органу державної влади інформувати громадськість та засоби масової інформації про свою діяльність і прийняті рішення;

4) здійсненням державного і громадського контролю за додержанням законодавства про інформацію;

5) встановленням відповідальності за порушення законодавства про інформацію [1].

Однією з особливостей інформаційних відносин у сфері безпеки дорожнього руху є те, що вони формуються під час відсутності єдиних галузевих нормативно-правових актів, що регламентують інформаційне забезпечення безпеки дорожнього руху, під час проведення непослідовної політики в галузі інформатизації, де на розвиток відносин виділяються недостатні кошти для створення та розробки автоматизованих інформаційних систем у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.



Тому, на нашу думку, сьогодні Україні необхідно переглянути наявні нормативно-правові акти у сфері безпеки дорожнього руху, розробити нормативно-правові акти, які будуть спрямовані на регулювання інформаційних відносин у цій сфері щодо функціонування автоматизованих інформаційних систем, систем зв'язку та передачі інформації для забезпечення діяльності ДАІ МВС України, а також для створення такого програмного забезпечення, що буде відповідати вимогам сьогодення та рівню європейських країн.

Інформаційні відносини у сфері безпеки дорожнього руху засновані на обміні інформації, що пояснює певні труднощі у формуванні особливих прав на неї, оскільки суспільство зацікавлене у вільному обігу інформації й одночасно прагне захистити кожного свого члена від негативних та шкідливих її видів.

Крім того, чинні нормативно-правові акти, що регулюють інформаційні відносини неповною мірою взаємопов'язані й гармонізовані з європейськими стандартами, містять розбіжності, створюють колізію й ігнорування закону [4, с. 331].

Так, відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» [3] кожна особа має право на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених законодавцем та інформації, що становить суспільний інтерес, а діяльність суб'єктів владних повноважень повинна бути прозорою та відкритою.

Висновки. Інформаційні відносини у сфері безпеки дорожнього руху в Україні склалися на основі історичного розвитку нашої держави. Для їх належного функціонування в Україні необхідно визначити і законодавчо закріпити напрями державної інформаційної політики в цій сфері.

На рівні законодавства необхідно створити умови щодо якісного та ефективного забезпечення необхідною інформацією в інформаційних відносинах у сфері безпеки дорожнього руху. При цьому має бути забезпечено умови для розвитку і захисту всіх форм власності на інформацію, інформаційні продукти, ресурси.

Для належного функціонування інформаційно-правових відносин у сфері безпеки дорожнього руху для України необхідно:

- 1) визначити і закріпити напрями державної інформаційної політики в цій сфері;
 - 2) забезпечити правовий режим формування і використання інформаційних ресурсів, збору, обробки, нагромадження, збереження, пошуку, поширення і надання споживачам інформації;
 - 3) створити умови щодо якісного та ефективного забезпечення необхідною інформацією в інформаційних відносинах у сфері безпеки дорожнього руху;
 - 4) забезпечити умови для розвитку і захисту всіх форм власності на інформацію, інформаційні продукти та ресурси, інформаційні технології в інформаційних відносинах.
4. Інформаційні відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху умовно можна класифікувати за певними критеріями. Найбільш застосовуваними критеріями вважаються суб'єктні ознаки та об'єктні ознаки.

Слід зазначити, що класифікація інформаційних відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху може проводитися і за іншими критеріями (наприклад, правомірні та неправомірні, законні та незаконні тощо).

Список використаних джерел:

1. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
2. Арістова І.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти : [монографія] / І.В. Арістова ; за заг. ред. О.М. Бандурки. – Х. : Ун-т внутрішніх справ, 2000. – 368 с.
3. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – С. 1491. – 314 с.



4. Правова інформатика : [підручник] : у 2-х т. / за ред. В.Я. Тація, Я.Ю. Кондратьєва, М.Я. Швеця – К. : Парлам. вид-во, 2004– . – Т. 2. – 2004. – 416 с.

5. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України від 9 січня 2007 року № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.

6. Копылов В.А. Информационное право : [учебник] / В.А. Копылов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристъ, 2002. – 512 с.

7. Кравчук М.В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права : [навч. посібник] / М.В. Кравчук. – 3-тє вид., змін, й доп. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 247 с.

САЧКО О. В.,

кандидат юридичних наук,
заступник завідувача кафедри
адміністративного та кримінального права
(Дніпропетровський
національний університет імені Олеся Гончара)

УДК 342.7+681.3

ДО ПИТАННЯ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ЯК ЕЛЕМЕНТА СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Досліджуються правові норми, які регулюють порядок використання персональних даних працівників державної виконавчої служби та учасників виконавчого провадження в системі інформаційного забезпечення державної виконавчої служби.

Ключові слова: *персональні дані, система інформаційного забезпечення, державна виконавча служба.*

Исследуются правовые нормы, регулирующие порядок использования персональных данных работников государственной исполнительной службы и участников исполнительного производства в системе информационного обеспечения государственной исполнительной службы.

Ключевые слова: *персональные данные, система информационного обеспечения, государственная исполнительная служба.*

We study the legal rules that govern the use of personal data of employees of the state executive service and enforcement participants in the information system of executive services.

Key words: *personal data, information support system, bailiffs.*

Вступ. Базовою засадою функціонування правової системи України є виконання рішень державних органів, що забезпечують правовий порядок у державі. Указом Президента України від 09.12.2010 р. № 1085 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» утворено такий центральний орган виконавчої влади, як Державна виконавча служба України [16]. Відповідно до Положення про Державну ви-

